

نقش توسل به اهل بیت در استحکام زندگی زوجین

عصمت سپاهی خودروکانی¹

چکیده:

توسل به اهل بیت (علیه السلام) نقش حیاتی در افزایش استحکام و پایداری خانواده‌ها ایفا می‌کند. این مقاله به بررسی عواملی که موجب افزایش توسل و استحکام خانواده می‌شود، پرداخته است. از جمله این عوامل می‌توان به اعتماد به نفس، ایجاد فضای محبت‌آمیز، حل مشکلات و اختلافات به شکل سازنده، و ایجاد آرامش درونی اشاره کرد. توسل به امامان معصوم (علیه السلام) باعث تقویت ایمان، افزایش همبستگی بین اعضای خانواده و ایجاد ارتباطات مثبت می‌شود. با بهره‌گیری از آموزه‌های اهل بیت (علیه السلام) و توسل به آنان، خانواده‌ها می‌توانند با امید و توکل به خدا، چالش‌ها و مشکلات زندگی را پشت سر گذاشته و استحکام و پایداری خانواده را حفظ کنند. این مقاله تأکید می‌کند که ارزش‌های دینی و معنوی، از جمله توسل به اهل بیت (علیه السلام)، نقشی کلیدی در ایجاد یک محیط خانوادگی سالم، آرام و پایدار دارند. تحقیق در این مقاله کتابخانه ای و به روش توصیفی است.

کلمات کلیدی: توسل، اهل بیت (علیه السلام)، استحکام خانواده، اعتماد به نفس، آرامش درونی.

مقدمه

¹ . طلبه سطح ۲ ،مدرسه علمیه کوثر سلام الله علیها،بندرلنگه.

یکی از معارف مسلم و مشهور مکتب تشیع مسئله توسل به اولیا الهی و معصومین علیهم السلام و بزرگان دین برای رفع مشکلات برآورده شدن حاجات مشروع است. توسل یکی از نیازهای روحی زوجین است و انجام ندادن آن موجب عدم تعادل و اضطراب روحی در زندگی آنها می‌شود. اهمیت مسئله از این جهت است که توسل در تقویت محبت قدمت و استحکام خانواده نقش ویژه‌ای دارد. با عنایت به توسل استمداد از خداوند سبحان در جهت برخورد از یک زندگی سالم و صمیمی علاوه بر اینکه اعضای خانواده را متوجه مسئولیت‌های مشترک و اختصاصی خود برای رسیدن به این هدف می‌کند و آثار و برکات فراوانی برای آنها به همراه دارد. این مقاله به بررسی عواملی که موجب افزایش توسل و استحکام خانواده می‌شود، پرداخته است. از جمله این عوامل می‌توان به اعتماد به نفس، ایجاد فضای محبت‌آمیز، حل مشکلات و اختلافات به شکل سازنده، و ایجاد آرامش درونی اشاره کرد.

این مقاله کتابخانه ای است و به روش توصیفی است. حال با توجه به اهمیت بحث این سوال مطرح می‌شود، آیا توسل زوجین، نقشی در استحکام خانواده دارد؟

این مقاله در صدد پاسخگویی به این سوالات است.

۱_ توسل در قرآن به چه معناست؟

۲- عواملی افزایش توسل زوجین چیست؟

۳- عوامل کاهش توسل زوجین چیست؟

در این تحقیق ما با شیوه اخلاقی به دنبال بررسی نقش توسل به اهل بیت در استحکام زندگی زوجین هستیم در این راستا ما عمدتاً از دیدگاه آیات و روایات به آن خواهیم پرداخت.

پیشینه:

سایتی انجوی انزنجان در سال ۱۳۹۸ در پایان نامه خود تحت عنوان بررسی مسئله توسل از دیدگاه شیعه و مسیحیت کاتولیک بر و جهان توسل و شفاعت و آثار دنیوی و اخروی توسل پرداخته که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد میزان توسل جویی بین متغیرهای وضعیت تاهل و جنسیت متفاوت است و

بین یک برخورد گزینشی با دین گرایش به دین خصوصی طبقه اجتماعی و سبک زندگی با میزان توسل جویی رابطه وجود دارد میزان توسل جویی در بین زنان و متاهلین بیشتر از مردان و مجردین است هرچه سن افزایش می‌یابد میزان توسل جویی بیشتر می‌شود و از روش توصیفی در آن استفاده کرده است.

زهره جمالی بها آبادی ۱۳۹۶ تحقیق پایانی آثار توسل به ائمه در زندگی فردی و اجتماعی پرداخته این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی و داده‌ها به روش کتابخانه‌ای و اسنادی متناسب با اهداف و سوالات تحقیق و با استفاده از فیش جمع‌آوری و در تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد توسل دارای آثار فردی و اجتماعی زیادی می‌باشد: مانند شکوفایی استعداد، دوری از گناه، دارا بودن روحی خاضع در برابر خدا، بهره‌مندی از علم و حکمت، عدم سلطه شیطان، دفع بلاهای اجتماعی.

سید عباس لاجوردی ۱۳۹۱ کتابی با عنوان اثر توسل در زندگی نوشته است که دستاوردهای آن جایگاه توسل و آثار توسل موانع توسل مراتب توسل پرداخته است.

در این مقاله‌ها به آثار فردی و اجتماعی توسل اشاره شده با بررسی آثاری که هم جهت بودند با عنوان مقاله محقق دریافت که بهتر است نقش توسل را در زندگی زوجین بررسی کند تا به آثار توسل که همان با استحکام خانواده است برسد.

مفهوم شناسی:

معنای لغوی توسل :

واژه توسل بر وزن تفعّل از ماده وسل به معنای نزدیکی است ابزار چیزی است که با آن می‌توان به هدف رسید. (کریمی، ۱۳۹۸)

توسل درخواست نزدیکی به خداوند با ابزاری ارزشمند نزد وی برای رسیدن به حاجات است. (لاجوردی، ۱۳۹۱)

معنای توسل در اصطلاح:

توسل آن است که انسان، چیزی یا شخصی را نزد خداوند واسطه قرار دهد و به وسیله‌ی آن به خداوند نزدیکی جوید به عبارت دیگر، در هنگام دعا و استغاثه به درگاه الهی، به اسبابی توسل کند که واسطه‌ی پذیرش توبه و برآورده شدن خواسته‌هایش باشد؛ مانند اسماء و صفات الهی یا وجود مقدس پیامبر اکرم (ص)، ائمه‌ی اطهار (ع) و دیگر اولیاء الله (لاجوردی، ۱۳۹۱)

تعریف لغوی خانواده:

خانواده در لغت به معنای خاندان، اهل بیت و دودمان آمده است. (پناهی، ۱۳۸۷)

تعریف اصطلاحی خانواده:

خانواده مانند گروهی از افراد است که ارتباط آنان با یکدیگر بر اساس همخونی صورت می‌گیرد و نسبت به یکدیگر خویشاوند حساب می‌شوند. (قنادان، ۱۳۷۵)

خانواده کوچک‌ترین و ساده‌ترین و عمومی‌ترین واحد اجتماعی به حساب می‌آید که بر اساس ازدواج رسمی بین یک مرد و حداقل یک زن شکل می‌گیرد و با تولد فرزندان گسترش می‌یابد. (پناهی، ۱۳۸۷)

چرایی توسل در قرآن:

توسل جستن به غیر خدای سبحان و یاری خواستن از پیامبران و اولیا الهی که در زمان‌های مختلف بین مسلمانان رواج داشته و معنای آن این نیست که آنان را شریک خداوند می‌دانند؛ بلکه هدف آن است که خداوند حاجت‌ها و خواسته‌های مردم را به برکت وجود آنان برآورده می‌سازد؛ آنها به وسیله اولیا به خود خداوند متوسل می‌شوند و خدا را می‌خوانند تا خواسته‌های آنان را برآورده سازد بنابراین اولیا خدا را می‌خوانند تا اجابت و خواسته‌های آنان را از خداوند بخواهند. (نورپرور، ۱۳۹۶)

ما شیعیان به قرآن و اهل بیت (علیه السلام) افتخار می‌کنیم چون اعتقاد داریم در همه‌ی زمینه‌ها راهنما و رهبر ما هستند واسطه‌ی فیض الهی و مفسران واقعی قرآن، ائمه (علیه السلام) هستند. جهان خلقت برای ما بدون حضور و وجود آنها یک لحظه دوام ندارد؛ زرق و روزی همه‌ی موجودات به برکت وجود آنها داده می‌شود، ما می‌توانیم مشکلاتی که پیش روی داریم را از طریق مراجعه به احادیث آنها رفع کنیم. (کاشانی، ۱۴۰۱)

عوامل افزایش توسل به اهل بیت (علیه السلام) و تاثیر آن بر استحکام خانواده

۱- اعتماد به نفس

اعتماد به نفس در زوجین به افزایش توسل و ارتباط مثبت کمک می‌کند اعتماد به نفس، احساس یک افراد را قادر می‌سازد تا به خود و اقدامات خود اعتماد داشته باشند. در یک زوج این اعتماد به نفس می‌تواند به افزایش اعتماد به همسر کمک کند و این امر می‌تواند به توسل و ارتباط مثبت منجر شود. توسل به احساسات و نیازهای همسر کمک می‌کند و ارتباطات مثبت و افزایش همبستگی و تعاون بین زوجین کمک می‌کند اعتماد به نفس این دو مفهوم را تقویت می‌کند تا هر دو زوجین بتوانند با یکدیگر بهتر موازنه کنند و مشکلات را به صورت مشترک حل کنند. (آذر، ۱۳۹۸)

توسل به اهل بیت می‌تواند به عنوان یک منبع الهی و معنوی به افزایش اعتماد و همبستگی بین اعضای خانواده کمک کند این توسل باعث می‌شود که زوجین با الهام از آموزه‌های اهل بیت ارزش‌های اخلاقی و معنوی را در زندگی خود تقویت کنند و در مواجهه با شکلات و چالش‌های زندگی، با امید و توکل به خدا، با یکدیگر همکاری کنند.

۲- ایجاد فضای صمیمی و محبت آمیز

توسل به اهل بیت و خداوند می‌تواند به ایجاد فضای صمیمی و محبت آمیز در خانواده کمک کند و باعث افزایش احترام و متقابل و توجه به نیازهای یکدیگر شود. (اکبری، ۲۰۱۰)

۳- حل مشکلات و اختلافات

توسل به اهل بیت می‌تواند به زوجین کمک کند تا با مشکلات و اختلافات زندگی مشترک به شکلی سازنده و با توکل به خدا مواجه شوند. (مجلسی، ۲۰۱۲)

۴- آرامش درونی

ماهواره به عنوان رسانه‌ای قدرتمند، ابزارهایی ضد ارزش‌های دینی و اسلامی را ترویج می‌کند که می‌تواند به کاهش استحکام خانواده‌ها منجر شود. مطالعات نشان داده‌اند که تأثیرات منفی رسانه‌ها بر ارزش‌های دینی خانواده‌ها می‌تواند بسیار شدید باشد. (فرهادی و سعادت، 1394)

توسل به اهل بیت (ع) و آموزه‌های دینی می‌تواند خانواده را در برابر تأثیرات منفی ماهواره که عبارت هستند از ترویج خشونت، عادی سازی روابط دختر و پسر، ترویج آزادی‌های جنسی، آسان جلوه دادن طلاق و شیرین نشان دادن زندگی پس از طلاق، عادی سازی خیانت همسران، بی‌بندوباری و نوشیدن مشروبات الکلی محافظت کرده و استحکام آن را حفظ کند. (همان منبع)

۴- تکبر

انسان متکبر به خاطر کبر درونی خویش نمی‌تواند از توسل بهره‌برد و از آثار آن استفاده کند؛ زیرا خود را بیش از حد باور دارد و نیازی نمی‌بیند از دیگران یاری و مدد بجوید. (لاجوردی، ۱۳۹۱)

۵- فقر

یکی از ارکان مهم خانواده، بخش اقتصاد و تأمین معیشت است. به همین دلیل، در برخی احادیث، برخورداری شوهر از دارایی نسبی، جزء معیارهای همسرگزینی قلمداد شده است. البته با جمع بندی روایات می‌توان ارزش‌هایی مانند: قناعت، کم هزینه بودن زندگی و پرهیز از تجمل گرایی را در کنار تلاش برای تأمین رزق، جزء اولویت‌های زندگی قرار داد. اما به هر حال، مشکلات مالی می‌تواند باعث ایجاد دغدغه‌های ذهنی باشد و بر اساس روایات، گاه می‌تواند پایه‌های ایمان را به لرزه درآورد.

امروزه، به دلیل مصرفی شدن خانواده‌ها و افزایش تجمل گرایی، گاهی دیده می‌شود که مردان از عهده تأمین هزینه‌ها برنمی‌آیند. گاه بر اثر زیاده‌خواهی‌ها، برخی به سوی درآمد حرام کشانده می‌شوند که یکی از مهم‌ترین آسیب‌های این مسئله و ورود لقمه‌های حرام به عرصه خانواده، گرایش به گناهان بیشتر است. (سعادت و هنرمند، ۱۳۹۴)

۶- برداشت‌های انحرافی از توسل

گاهی در خانواده‌ها دیده می‌شود که برداشت‌های درستی از سبک زندگی اسلامی و توسل وجود ندارد؛ به عنوان مثال، ممکن است برخی زنان به رعایت کامل حجاب و عدم اختلاط با نامحرمان توجه چندانی نداشته باشند، اما به دادن نذری و یا حضور در مراسم مذهبی علاقه مند باشند. این امور، نتیجه

شناخت ناکافی و غیرصحيح از سبك زندگى دينى است و يا اينكه والدين به دليل نداشتن اطلاعات و آموزش هاى كافى، نمى توانند ارزش هاى اسلامى را به فرزندان خود منتقل كنند. گاهى دين دارى ميان اعضاى خانواده، به صورت فصلى است؛ مثلاً هنگام مواجهه با مشكلات يا در ماه رمضان يا محرم، به توسل و دعاهاى مخصوص توجه مى كنند و در ديگر ايام، خود را بى نياز از امور مذهبى مى بينند. (فرهادى و سعادت، ۱۳۹۴)

نتيجه گيرى:

توسل به اهل بیت (علیه السلام) نقش بسیار مهمی در استحکام و پایداری خانواده‌ها دارد. این توسل به عنوان یک منبع معنوی، باعث تقویت ایمان و افزایش اعتماد به نفس افراد می‌شود. در نتیجه، فضای محبت‌آمیز و صمیمی در خانواده ایجاد می‌شود و اعضای خانواده می‌توانند با توسل به اهل بیت، مشکلات و اختلافات خود را به شیوه‌های سازنده حل کنند. این فرایند به ایجاد آرامش درونی در بین اعضای خانواده کمک می‌کند.

توسل به امامان معصوم (علیه السلام) همچنین می‌تواند روحیه امید و هدفمندی را در اعضای خانواده بالا ببرد. وقتی اعضای خانواده امید و هدف مشخصی داشته باشند، ارتباطات مثبت بین زوجین و دیگر اعضای خانواده تقویت می‌شود. این ارتباطات مثبت نقش مهمی در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات زندگی ایفا می‌کنند، زیرا خانواده‌ها با امید و توکل به خدا، متحد و همبسته عمل می‌کنند.

اما عواملی نیز وجود دارند که می‌توانند استحکام خانواده را تضعیف کنند. از جمله این عوامل می‌توان به تکبر که باعث می‌شود انسان خود را در مقابل خداوند برتر و بی‌نیاز از هدایت بداند و برای حل مشکلات خود از او مدد و یاری نخواهند، و همین‌طور می‌توان به نبود آرامش و اطمینان درونی اشاره کرد. بنابراین، تأکید بر ارزش‌های دینی و معنوی، از جمله توسل به اهل بیت (علیه السلام)، نه تنها به تقویت ارتباطات خانوادگی کمک می‌کند، بلکه به ایجاد یک محیط خانوادگی سالم، آرام و پایدار نیز منجر می‌شود. در واقع، توسل به اهل بیت (علیه السلام) می‌تواند به عنوان یک ابزار مؤثر و معنوی، نقش کلیدی در ایجاد و تقویت ارتباطات مثبت و پایدار در خانواده‌ها داشته باشد، و همچنین کمک کند تا خانواده‌ها از عوامل منفی که می‌توانند استحکام آنها را تضعیف کنند، دوری کنند.

به‌طور کلی، توسل به اهل بیت (علیه السلام) به خانواده‌ها کمک می‌کند تا در مواجهه با مشکلات زندگی با همبستگی و امید به خداوند، بهترین راه‌ها را پیدا کنند و استحکام و پایداری خانواده را حفظ کنند. این توسل می‌تواند به تقویت بنیان خانواده و ایجاد فضایی آرام و محبت‌آمیز برای همه اعضای خانواده منجر شود و خانواده‌ها را از عوامل منفی که ممکن است استحکام آنها را تضعیف کند، محافظت نماید.

فهرست منابع

*. قرآن

1. انجوى انزنجان، سايتى، بررسى مسئله توسل از ديدگاه شيعه و مسيحيت كاتوليك، دانشگاه تهران، ۱۳۹۸ ه.ش.
2. اكبرى ،محمود ، اخلاق خانواده در اسلام، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول، 2010م
3. بى نام، چرا توسل به اهل بيت كانون آرامش و امنيت خاطر است، مشاهده شده در خبرگزاري مشرق، ۱۱ شهريور، ۵ آبان، كد خبر ۱۱۳۳۳۱۹، www.mashreghnews.ir.
4. پسندیده، عباس، رضایت زناشویی بررسی عوامل موفقیت زندگی زناشویی از دیدگاه اسلام، قم، دارالحديث، ۱۳۸۹ ه.ش.
5. پناهی، علی، تعريف لغوى و اصطلاحى خانواده، ، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۷ ه.ش.
6. سعادت، محمدحسين و هنرمند، علی، مشكلات مالى و تاثير آن بر ايمان و استحکام خانواده، قم، چاپ سوم، ۱۳۹۴ ه.ش.
7. حسینی، ضياء، آثار توسل به ائمه در زندگى فردى و اجتماعى، تفسير و علوم قرآنى، 1396 ه.ش.

8. شاه محمدی، محمدرضا، ضعف باورهای دینی و تأثیر آن بر کاهش توسل، تهران، چاپ اول، ۱۳۹۶ه ش.
9. فرهادی، علی و سعادت، محمدحسین، "برداشت‌های انحرافی از توسل و تأثیر آن بر خانواده"، مجله علمی دینی، چاپ پنجم، ۱۳۹۴ه ش.
10. قنادان، منصور، جامعه‌شناسی مفاهیم کلیدی، تهران، آوای نور، ۱۳۷۵ه ش.
11. کاشانی نژاد، مرتضی، آثار توسل به معنویات در خانواده و تربیت دینی فرزندان، مشاهده شده در خبرگزاری ایکنا، ۱۲ شهریور، ۱۴۰۱ (۲۲ آذر) www.igna.ir.
12. کریمی، محمدرضا، معنای لغوی توسل و استفاده از ابزارهای ارزشمند در نزدیکی به خداوند، مترجم، تهران، چاپ اول، ۱۳۹۸ه ش.
13. لاجوردی، سید عباس، اثر توسل در زندگی، قم، چاپ دوم، ۱۳۹۱ه ش.
14. مجلسی، سید محمدتقی، استحکام زندگی زوجین، قم، انتشارات نشر معارف، چاپ اول، ۲۰۱۲م.
15. نورپرور، محمود، چرایی توسل در قرآن، مشاهده شده در سایت ایکنا، ۵ شهریور (۱۳۹۶)ه ش

(<https://www.iqna.ir>)